

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่องพัฒนาการของวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์นี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยเน้นที่ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นหลัก และระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายเป็นส่วนประกอบ

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ

1. ศึกษา เรื่องพัฒนาการของวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ จากหนังสือระเบียบการ คู่มือการศึกษา เอกสารหลักสูตร รายงานการประชุม บันทึก ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาพยาบาล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปในสถาบันการศึกษาพยาบาล
2. สัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดหรือบริหารวิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ ของสถาบันการศึกษาพยาบาล เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติมรายละเอียดบางส่วน นอกเหนือจากข้อมูลที่ได้จากเอกสาร
3. ออกแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไป อาจารย์พยาบาลผู้รับผิดชอบ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิชาพื้นฐานทั่วไป และนักศึกษาพยาบาล ของสถาบันการศึกษาพยาบาล ในกรุงเทพมหานคร 7 แห่ง จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร ประชากรอาจารย์ 74 คน อาจารย์พยาบาล 30 คน นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีของสถาบันการศึกษาพยาบาลทั้ง 7 แห่ง จำนวน 341 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) สำหรับการสุ่มตัวอย่างประชากรอาจารย์ และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling). สำหรับการสุ่มตัวอย่างประชากรนักศึกษาพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยมี 2 ลักษณะ เป็นการรวบรวมข้อมูลเอกสาร เพื่อการวิเคราะห์พัฒนาการของวิชาพื้นฐานทั่วไป และลักษณะการใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นการศึกษาในส่วนของสถานภาพของวิชาพื้นฐานทั่วไปเพิ่มเติม ประกอบข้อมูลเอกสาร มีรายละเอียดดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไป หลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลเฉพาะที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร รวม 7 แห่งดังต่อไปนี้

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ

วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

การคัดเลือกเอกสาร พิจารณาถึงความเชื่อถือได้ และความถูกต้องของเอกสารแต่ละฉบับ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ อาศัยเกณฑ์ในการพิจารณาเอกสารของ ออร์พินท์ ดันธนะสฤณี ซึ่งปรับปรุงมาจากข้อเสนอแนะในการพิจารณาเอกสารของ แวน ดาลเลน (Van Dalen 1962 : 183-187 อ้างใน ออร์พินท์ ดันธนะสฤณี 2522 : 29-30) ประกอบด้วย เกณฑ์ 2 ประการคือ

1. เกณฑ์ภายนอก (External criticism) ซึ่งมุ่งพิจารณาที่มาของเอกสาร ผู้เขียนเอกสารนั้น

2. เกณฑ์ภายใน (Internal criticism) มุ่งพิจารณาถึงการสื่อความของเอกสารว่าชัดเจนเพียงใด

เกณฑ์ภายนอก จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ 5 เรื่องคือ

1. แหล่งที่มาของ เอกสาร เป็นแหล่งปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ และเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่
2. ใครเป็นผู้เขียน เอกสาร
3. เป็นเอกสารต้นฉบับ ฉบับคัดลอก หรือฉบับปรับปรุง ถ้าเป็นฉบับคัดลอกหรือฉบับแก้ไข ได้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นหรือไม่ และสามารถสืบค้นหาแหล่งอ้างอิงได้หรือไม่
4. เอกสารนั้นเผยแพร่เมื่อไร
5. เอกสารนั้นมีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่อย่างไร

2. แบบสัมภาษณ์ หลังจากที่มีผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเอกสารแล้ว ได้ศึกษาจากข้อมูลเอกสารโดย เปรียบเทียบกับเค้าโครง (Out line) ของการ เขียนวิทยานิพนธ์ เรื่องนี้ และ ได้รวบรวมหัวข้อของข้อมูลที่ไม่พบจาก เอกสาร นำมาสร้างแบบสัมภาษณ์แบบ Unstructured Interview โดยอาศัยแนวทางจากแบบสัมภาษณ์ที่สร้างโดย เรณู ผลสวัสดิ์ (2524) แบ่งแบบสัมภาษณ์ เป็น 2 ตอนคือ

- ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์
- ตอนที่ 2 เป็นคำถามข้อมูล เกี่ยวกับการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรสาขา พยาบาลศาสตร์ 4 ด้านคือ
 - ก. การจัดร่างหลักสูตร
 - ข. การบริหารหลักสูตร
 - ค. การเรียนการสอน
 - ง. ปัญหาของการเรียนการสอน

3. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิชาพื้นฐานทั่วไป ประกอบกับการนำแบบสอบถามที่ศึกษาสถานภาพ ปัญหา และความต้องการในการเรียนการสอนกระบวนวิชาทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตการแพทย์ของ มุขฉุธรรมกิจปริดาภิวัตน์ และคณะ สร้างขึ้น รวมทั้งแบบสอบถาม เรื่อง สถานภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งคณะผู้วิจัยประกอบด้วย วัจจิตร ศรีสอ้าน ไพฑูรย์ หินลารัตน์ และ ทองอินทร์ วงศ์โสธร สร้างขึ้น รวมเป็น 2 ฉบับ นำมาตัดแปลงและปรับปรุงให้มีเนื้อหาครอบคลุมจุดมุ่งหมายของการวิจัยในด้านการศึกษาสถานภาพ ปัญหาและความคาดหวัง เกี่ยวกับ

วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ในปัจจุบัน

แบบสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ฉบับคือ แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ และแบบสอบถามสำหรับนักศึกษาพยาบาล

ก. แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ เกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไป แบ่งเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ เป็นแบบ เลือกตอบ (check list) และแบบเติมข้อความ (Opened End) ประกอบด้วย คำถาม เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะการสอน การจัดกิจกรรมการสอน ปัญหาที่พบในการสอนและการวัดผลวิชาพื้นฐานทั่วไปที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งความคิดเห็น เกี่ยวกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดในแต่ละหมวดของวิชาพื้นฐานทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ที่คาดหวังเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไป มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ประกอบด้วยคำถาม 4 หัวข้อคือ

1. จุดมุ่งหมายในการสอบวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งให้แสดงความเห็นในรูปของคุณลักษณะ จำนวน 15 ข้อ
2. ลักษณะเนื้อหาวิชา จำนวน 10 ข้อ
3. สภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป การวัดและการบริหารวิชาพื้นฐานทั่วไป จำนวน 7 ข้อใหญ่ 23 ข้อย่อย
4. ลักษณะวิชาพื้นฐานทั่วไป แยกตามหมวดวิชา

ข. แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาพยาบาล แบ่งแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะ เป็นแบบ เลือกตอบ (Cheek list) และแบบเติมข้อความ (Opened End) ประกอบด้วย คำถาม เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป และสภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไปมีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ประกอบด้วย คำถาม 4 หัวข้อคือ

1. จุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งให้แสดงความเห็นในรูปของคุณลักษณะ จำนวน 15 ข้อ

2. สภาพการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป จำนวน 3 ข้อใหญ่
15 ข้อย่อย
3. สภาพปัญหาของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป จำนวน 15 ข้อ
4. ลักษณะวิชาพื้นฐานทั่วไป แยกตามหมวดวิชา

การทดสอบหาความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตร จำนวน 3 ท่าน และทางการศึกษาพยาบาลจำนวน 2 ท่าน รวม 5 ท่าน ได้ตรวจสอบเนื้อหา ของแบบสอบถามและแบบสอบถามหลังจากที่ได้รับการตรวจแล้วนี้ ผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุง และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบให้ความเห็นชอบ ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างจากวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ จำนวน 30 คน เป็นอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไป และอาจารย์พยาบาลรวม 10 คน นักศึกษาพยาบาล 20 คน นำผลจากการทดลองใช้แบบสอบถามมาทดสอบหาความเชื่อ:

(Reliability) ของแบบสอบถามได้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของแบบสอบถามอาจารย์ .79 ของนักศึกษาพยาบาลเท่ากับ .81 โดยใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{S_i^2}{S_x^2} \right]$$

(บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2524 : 138)

นำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบหาความเชื่อถือได้ มาปรับปรุงแก้ไขและเสนอขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรของสถานศึกษาพยาบาลทั้ง 7 แห่งในกรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้คือ

1. ผู้วิจัยรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปในหลักสูตร

สาขาพยาบาลศาสตร์ จาก แหล่งข้อมูลโดยตรงทั้ง 7 สถาบัน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก เอกสารของ แวนดาเลน เอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือระเบียบการ หรือคู่มือการศึกษา เอกสารหลักสูตร รายงานการประชุม บันทึก ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ

2. สัมภาษณ์ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ เกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสาขาพยาบาลศาสตร์ใน ส่วนเฉพาะ เกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไป แต่ละสถาบันโดยดำเนินการติดต่อ และทำการสัมภาษณ์ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบดังกล่าว เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลส่วน เนื้อหาที่รวบรวมได้จากเอกสาร

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปดำเนินการแจกและเก็บ แบบสอบถามด้วยตนเองที่สถาบันการศึกษาพยาบาลทั้ง 7 แห่ง ได้แก่ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ และวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก การเก็บรวบรวมแบบสอบถาม คึนมีจำนวนดังนี้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนแบบสอบถามที่แจกและฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับคืนจากสถาบันการศึกษาพยาบาลแต่ละแห่ง

สถาบัน	อาจารย์พื้นฐานทั่วไป			อาจารย์พยาบาล			นักศึกษาพยาบาล		
	แจก	รับคืน	ร้อยละ	แจก	รับคืน	ร้อยละ	แจก	รับคืน	ร้อยละ
คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล	12	12	16.2	8	7	23.3	67	67	19.7
ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี	12	12	16.2	3	3	10.0	48	48	14.1
วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย	6	6	8.1	3	3	10.0	62	62	18.2
วิทยาลัยพยาบาลกรุงเทพ	12	9	12.2	7	7	23.3	78	78	22.9
วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ	11	9	12.2	3	3	10.0	22	22	6.5
วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ	9	7	9.4	4	4	13.3	36	36	10.5
วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก	12	12	16.2	2	2	6.8	28	28	8.1
รวม	74	67	90.5	30	29	96.7	341	341	100.0

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล

ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล เป็น 2 ขั้นตอนคือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอในรูปตารางและความเรียง ใน 4 ด้านคือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การบริหารวิชา และการเรียนการสอน
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่รวบรวมได้ ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบค่าที (T-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปตารางและความเรียง

ในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) มีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้คิดเป็นอาจารย์ร้อยละ 37.31 นักศึกษาร้อยละ 33.43 และข้อมูลจากการเสนอแนะส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาพยาบาลทั่วไป ซึ่งมีความเกี่ยวข้อง เฉพาะกับวิชาพื้นฐานทั่วไปโดยตรงค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงพิจารณาไม่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้